

## ОБУЧЕНИЕТО ПО ЕВРОПЕИСТИКА В РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ НА БАКАЛАВЪРСКО НИВО

Юлиана Попова

През 2009г. специалност "Европеистика" при Русенски университет "Ангел Кънчев" навърши 16 години. Ако в човешкия живот тези години се свързват с еуфорията на тийнейджърската възраст, за русенската Европеистика може да се каже, че преломният период, изпълнен с противоречия, проблеми, възторзи и разочарования и преминал, и е дошло времето за устойчивост и инвестиции в дългосрочен план. Но тъй като инвестициите в образованието са свързани главно с хора, е важно да се открие как и какво специалност "Европеистика" инвестира в своите студенти, за да ги направи пригодни на потребностите на съвременния пазар на труда, който изисква не само квалификация, а и специфични личностни качества като гъвкавост, адаптивност, мобилност и състезателност. И не само това – със своя мултидисциплинарен и интердисциплинарен характер обучението по Европеистика е призвано да формира не тесни специалисти, а широко профилирани млади хора, които разполагат с необходимия арсенал от знания за Европа и Европейския съюз, но в същото време са постигнали редица конкурентни предимства, като: чуждоезикова компетентност, комуникативност, способност за работа в екип и лидерство, отговорност и инициативност, способност за самостоятелно изпълнение на творчески задачи и вземане на решения и редица други. От младите хора, избрали Европеистика за поприще на своята професионална реализация, се иска да поемат предизвикателствата, да си поставят високи цели и да са мотивирани да ги постигнат, защото в основата на тяхното обучение е заложено не само изграждането на определени знания и умения, а и възприемането на най-актуалните европейски ценности, които способстват за формирането на техния светоглед като граждани на света.

Изложеното по-горе представя в резюме основните цели и задачи на обучението по Европеистика в Русенския университет. Мисията на това обучение се съдържа в думите на бащата на европейската идея Жан Моне "Ние не коалираме държави, коалираме хора", послужили като ръководен принцип на академичния състав на катедра "Европеистика" и негово основно кредо. Чрез обучението по Европеистика ние коалираме хора и ги правим посланици на европейските ценности за толерантност и респект към другостта, които правят възможна успешната професионална изява без оглед на териториални, културни или лингвистични бариери.

Цел на настоящата презентация е да се представи образователното съдържание на специалност "Европеистика", ОКС "бакалавър" към настоящия момент и да се отговори на въпроса дали в обучението по Европеистика на бакалавърско ниво са необходими промени след приемането на България в ЕС.

Във връзка с това трябва да се поясни, че от учебната 2009/2010 година е в сила актуализиран учебен план по Европеистика. Той заменя плана от 2005г., който беше въведен в съответствие с изискванията за приложение на ECTS, довели до ревизия на учебните планове в цялото българско висше образование. Актуализираният учебен план запазва изцяло философията на обучението по Европеистика в Русенския университет, но още по-подчертано откроява модулния принцип на структуриране на образователното съдържание, при който последователността на изучаване на отделните дисциплини е от основно значение за постигане на основната образователна цел – изграждане на комплексен

професионален профил у обучаваните, при който най-голям е делът на придобиваните компетенции. Може да се каже, че основна причина за направените промени е динамиката на външната среда и най-вече членството на България в ЕС, но също така трябва да се отбележи, че извършената актуализация на плана се отнася по-скоро до формата, а не до съдържанието, чиито основни акценти са запазени. Цитираните промени в учебния план по Европеистика се свеждат до следното:

- Оптимизиране на модула “Науки за Европа и европейската интеграция” чрез усилване на интердисциплинарния характер на обучението и идентифициране на конкретния обем от знания, умения и компетенции по отделните дисциплини в съответствие със зададената рамка от специфични компетенции, генерирана в резултат от проекта *Tuning educational structures in Europe* (2003-2008).

- Обособяване на модул “Европа в света”, в който се поставя по-силен акцент върху международните отношения и международното сътрудничество в европейски контекст.

- Усилване на образователния акцент в модула “Икономика и управление” с цел придобиване на по-тясна специализация в тази област и възможност за вписването му като профилиращ модул в дипломата на абсолвентите.

- Запазване непроменена на специализацията по Приложна комуникация като уникална за обучението по Европеистика в Русенския университет.

- Оптимизиране на модула “Европейски езици” чрез структуриране на обучението по първи, втори и трети чужд език в обеми и съдържание, които съответстват на Европейската езикова рамка и позволяват сертифициране на съответни нива на владение на чужд език.

Учебният план по Европеистика представя следните количествени съотношения по модули от дисциплини:

- Науки за Европа и европейската интеграция – 530 аудиторни часа;
- Международни отношения в европейски контекст – 240 часа;
- Икономика и управление – 340 часа;
- Приложна комуникация – 300 часа;
- Компетенции по първи език, придобивани чрез дисциплини на този език – 480 часа;
- Втори език (английски или немски) – 450 часа;
- Трети език (френски) 360 часа;
- Информационни технологии и изследователски методи – 150 часа.

При общ хорариум на учебния план 2850 часа съотношението лекции/упражнения е 36 % към 64 % (1025 часа лекции срещу 1825 часа семинарни и практически упражнения). От общо 48 дисциплини в учебния план 31 са дисциплините, които предвиждат работа по индивидуално задание – курсова работа, курсова задача или реферат). Избираемост се осъществява в 16 дисциплини от учебния план. Обучението завършва с дипломна работа или държавен изпит в зависимост от средния успех от следването на студента.

На базата на представеното образователно съдържание може да бъде направен следният SWOT анализ на обучението в русенската Европеистика:

#### **Силни страни**

1. Специалност „Еuropeистика” на Русенски университет „Ангел Кънчев” е първата в България, разкрита още през 1993г. Тази вече 16-годишна традиция в нова и перспективна за България област е гаранция за устойчивото развитие и

академичните постижения на специалността и е в основата на неотслабващия интерес на потребителите на образователни услуги към нея.

2. Образователното съдържание на специалността е съобразено с образователната рамка, генерирана в процеса на работа по проекта Tuning Educational Structures in Europe от 2003г. насам. Този проект, в който България е представена от 2 университета, като единият от тях е Русенският със специалност „Европеистика“, идентифицира образователното ядро по Европеистика за ОКС „бакалавър“ и „магистър“ и позиционира фокуса на обучението върху придобиваните компетенции от обучаваните. В документите на Tuning детайлно са изброени и обосновани общите и предметно-специфични компетенции, формирани чрез обучението по Европеистика, като на университетите е дадена възможност да поставят акцент и развиват тези от тях, които съответстват на профила на техните специалности. Постигнатите резултати по проекта Тюнинг са много значими, тъй като на тяхна основа се хармонизира образователното съдържание по Европеистика в европейското образователно пространство и се постига адекватно приложение на ECTS.

3. Преподавателският състав, който е ангажиран с обучението по Европеистика е силно изкушен от актуалната европейска тематика и непрекъснато поддържа елемента на новост в поднасяното образователно съдържание и научните изследвания. Друго предизвикателство пред академичния състав е интердисциплинарният характер на обучението, което ангажира преподавателите с непрекъснато експериментаторство – с нови дидактически методи, форми на индивидуални задания и изследователски проекти. Специфична особеност на русенската Европеистика е, че ежегодно в катедрата се назначават чуждестранни преподаватели по договор с фондация „Роберт Бош“, Германия, които водят дисциплини от учебния план на чужд език. Тази практика е силно мотивираща за студентите, тъй като срещата с различни академични култури ги подготвя адекватно за реализация в условията на глобализация и мултикултурализъм.

4. Студентите, обучаващи се в Европеистика, не са пасивни потребители на образователна услуга. Те са мотивирани, ориентирани към постижения и имат собствен принос за изграждането на идентичност на специалността, с което тя е популярна не само в университета, а и сред обществеността на град Русе.

### **Слаби страни**

1. Тук на първо място може да бъде посочена недостатъчната избираемост в учебния план. Причините за това са главно финансови. Специалността е единствената в професионално направление „Политически науки“ на Русенския университет, поради което при формирането на групи по избираеми дисциплини не могат да бъдат привлечени студенти от други специалности. Малки групи (под 18 студенти) са недопустими, първо, според Вътрешните правила на Русенския университет и второ, защото те са икономически неефективни.

2. На второ място трябва да се отбележи липсата /засега/ на друга бакалавърска специалност от направление 3.3 Политически науки в университета. Обединяването на лекционни потоци от различни специалности би намалило издръжката на учебния процес и би освободило ресурс за развитие на материалната и информационна база.

3. На трето място може да се посочи все още недостатъчната практическа подготовка на студентите - слабост на всички университетски специалности в България в настоящия момент. Катедрата търси възможности за осигуряване на места за практика чрез споразумения с институции на държавната и местната власт, напр. МВнР, МОН, Областна администрация-Русе и др.. Освен това студентите практикуват в местни организации от неправителствения сектор или частния сектор.

През тази година ФБМ спечели проект по ОП "Човешки ресурси" за студентски практики, в който са включени и студенти от специалност "Европеистика". В връзка с практическото обучение трябва да се отбележи, че поради специализираната подготовка и чуждоезиковата компетентност на студентите от Европеистика те са привличани като сътрудници в различни международни прояви на университета, например в наскоро приключилата работна среща на междуправителствената комисия от РБългария и провинция Баден-Вюртенберг, Германия, на която университетът беше домакин.

### **Възможности**

1. Съществуват добри възможности за развитие на професионално направление 3.3 Политически науки в Русенски университет чрез разкриване на поне още една бакалавърска и 2 магистърски специалности в рамките на направлението. През настоящата година катедрата разработи учебната документация на нова магистърска специалност по Международно сътрудничество и европейски проекти, приемът по която започва от учебната 2009/2010 година.

2. Подготвеността на преподавателския колектив да води обучението по дисциплини на чужд език /главно английски/ осигурява възможност за предлагането на специалност "Европеистика", ОКС "бакалавър" на английски език, което би било предпоставка за по-пълноценен обмен в рамките на програмите Сократ/Еразъм и Еразмус Мундус. Трябва да се отбележи, че и в момента бакалавърската и магистърската програми по Европеистика участват активно в академичния обмен на университета – повечето от чуждестранните студенти, които провеждат периоди на мобилност, изпълняват своите ангажименти чрез избор на курсове в специалност "Европеистика".

3. Мрежата от международни контакти и перспективността на научните направления, по които се работи в катедра "Европеистика", са онези благоприятни условия, гарантиращи успешна работа по проекти с европейско финансиране. Тук преподавателският колектив е натрупал значителен опит в изпълнението и партньорството по такива проекти, който ще бъде обогатяван и доразвиван и в бъдеще. Пример за успешно реализиран проект е приключилният през 2008г. BRIDGE (Bulgarian-Romanian Initiative for Democracy as a Guard-Post of Europe), финансиран по програма PHARE Cross-Border Cooperation. По този проект беше осъществено обучение в рамките на един семестър за гранични служители по въпроси на европейската интеграция и трансгранично сътрудничество във връзка с превръщането на българо-румънската граница във вътрешна граница на Европейския съюз. Възможностите за други подобни проекти са много перспективни в контекста на европейската образователна политика, позната под наименованието LLL (Life Long Learning), която е насочена към обучение през целия живот.

### **Заплахи**

1. На този етап не се очертават заплахи за развитието на специалност "Европеистика", тъй като членството на България в ЕС предпоставя устойчиво търсене на професионалисти и експерти по европейски въпроси. Единствената заплаха може да произтече от сравнително дългия период, за който се осъществява приемственост в преподавателския състав, но това е проблем въобще за академичната общност в България и е необходимо да се вземат адекватни мерки на най-висше държавно ниво за намирането на стимули с цел привличане и задържане на младите в науката и университетското образование.

В заключение е необходимо да се отговори на въпроса дали наистина са необходими промени в образователното съдържание по Европеистика след приемането на България в Европейския съюз.

Тук еднозначният отговор е, че кардинални промени не са необходими, тъй като образователният продукт, "произвеждан" от специалността, има значително търсене на пазара на труда. Причините за това са следните:

- На първо място, българският и европейският пазар на труда се нуждаят от хора, които се адаптират бързо към промените в средата, и се вписват адекватно в организации от всякакъв тип. Обучението по Европеистика подготвя такива хора, тъй като образователното съдържание на специалността е изцяло обвързано към актуалната външна среда.

- На второ място, на съвременното общество са необходими личности, които могат да комуникират свободно и професионално на роден и поне един чужд език. Специалност "Еuropeистика" изгражда такива личности и създава предпоставки за мултилингвизъм.

- На трето място, България и Европа се нуждаят от компетентни професионалисти, които не само задават въпроси, а и самостоятелно намират отговорите. Чрез последователното прилагане на подхода "learning by doing" специалност "Еuropeистика" толерира именно самостоятелността и творчеството в достигането до познавателен резултат.

- И на последно място, но не по значение животът в съвременните мултиетнически и мултикултурни общества изисква нещо повече от това, което може да бъде прочетено за другите, различните – изисква проява на чувствителност и респект към другостта, толерантност и способност за работа в мултикултурен тим. Безусловно, с цялостната си философия обучението по Европеистика отговаря и на това условие.

Следователно, специалност "Еuropeистика" е все така актуална, както и преди приемането на България в Европейския съюз. Европа има и ще продължава да има нужда от нея, защото тя излиза извън рамките на тясно профилираното академично знание и изгражда професионалисти не само с умения, но и с ценности.

**За контакти:**

Доц. д-р Юлиана Попова, Катедра "Еuropeистика", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 082-888 813, e-mail: jpopova@ru.acad.bg